

man može nositi šešir, da može gologlav doći u džamiju) pokazali. On je, kao Krajišnik, sve hrabro izdržao. I, nikada nije dozvolio da mi, naša majka, djeca, bilo što od tih potresa osjetimo."

Njega, sina reisa, neki ubrajaju u provelikosrbe, u prosocijalističke 'elemente': "A ja nisam bio ni socijalista, ni Srbin, ni velikosrbin. Jednostavno sam kazao Izetbegoviću: Budemo li izdvajali BiH ovako kako ti misliš, doživjet ćemo krah. I, krah je uslijedio."

Kako je Ramazan ulazio u Reisovu kuću, u bističkoj ulici Za beglukom?

Sarajevski iftari

"Mi smo Ramazan kao događaj doživljavali pomalo polumistično. U isto vrijeme smo ga shvatili onako kako bi nam stal-

shvatiti. Ne poričem njegove vrijednosti. Konačno, bili smo na 'peltu' dok nije postao reis. On ima i istočnjačke i zapadnjačke kvalifikacije, ali ima i veliku manu. Voli da se udvara režimu. Cerić mora da se odmakne od režima, samo se o tome radi."

Snaga duha

Sagovornik ističe da je sva ova priča o šerijatskim sudovima najobičnija demagogija: "Oni mogu vrijediti samo u zemlji koja je potpuno ortodoksno muslimanska i kumulativno muslimanska. Ako gledamo moderno na svijet, mi ne možemo prihvatiti šerijatsko nasljedno pravo. Tačno je da su sudovi postojali u vrijeme dok je moj otac bio reis. On ih nije mogao isključiti jer je Ustav Kraljevine SHS priznao šerijatsko pravo. Tzv. senžermenskim ugovorom to je pravo ukorporirano i u

Izvinjenje Branka Mikulića

Halid Čaušević kaže da je njegov otac u kući bio kao i vani: "Strog, ali je smatrao normalnim da svako od nas petero (dva sina, tri kćerke) ima svoje mišljenje. Ja sam kao gimnazijalac u nižim razredima dolazio kod njega, sa nekakvim vlastitim viđenjem. Saslušao me, i kaže: "To se ne može usvojiti, ne može se prilagoditi ortodoksnom islamu. Ali, ako gledamo sa širine sadašnjeg vremena, to se može usvojiti." Tako da je on nas sviju odgajao u vrlo liberalnom duhu. Meni se to osvetilo, pa sam i tešku robiju doživio. Na koncu, doživio sam i to da mi isti ti komunisti pišu izvinjenje. Naime, '91. ja jednostavno nisam bio za to da se napada komunizam. Lahko je napadati čovjeka oborenog na zemlju. Rekao sam: Dajte da napadamo onoga ko je naš pravi protivnik. Uostalom, to i nije bio komunizam, nije bio ni socijalizam. 'To' je evoluiralo u nekakav naš sistem socijalizma. A mnogi zaboravljaju da je taj socijalizam sačinjavao cjelovitu BiH, da ju je izgradio, da je podigao našu muslimanku, da ju je obrazovao. Taj je govor prenesen **Branku Mikuliću**. I, on mi je napisao izvinjenje."

no govorio otac prije iftara: 'Upamtite kako je gladnome, pa tek tada jedite.' To pamtim od njega. Sama mistika Ramazana se danas gubi. Gubi se i odgojna dimenzija, to, dakle, da bogati znaju kako žive siromasi. On se izrodio u ove neke iftare, u ovu gomilu hrane. U 'ono' vrijeme bilo je takode iftara. Ali nije bilo javnih, nego privatnih iftara. Najpoznatiji su bili kod hadži **Mujage**, kod **Salih** efendije **Muftića**...Bilo je i socijalnih iftara, kada bi neki uglednik prikriveno organizovao iftar za sirotinju. Ali nije to oglašavao na sva zvona, ni na kakvo zvono. Ramazan se izrodio. U tom mjesecu ljudi ostavljaju poroke, posvete se vjeri, komuniciranju s Bogom. Čim dođe Bajram, dignu se zelene čohe sa buradi u birtijama. To je ta naša nedovršena. Mi, muslimani, smo nedovršeni, u svemu. Pa i danas, kada imamo puno intelektualaca s vrlo modernim gledanjima, zahvaljujući svojim profesorima koji su odgajani i na Istoku i na Zapadu. Ne bi bilo zgodno da pominjem njihova imena. A, opet, nedovršeni, čvrsto nas steže bir-sindrom...Poguban bir-sindrom..."

Halid Čaušević smatra da je sadašnji reisu -I ulema nezakonit." Kod muslimana postoji demokratija u izboru sabora, a ovdje demokratije u izboru nije bilo. Nemojte me pogrešno

BiH. Pošto je Jugoslavija bila vezana tim ugovorom, i BiH ga je primjenjivala, iako moj otac, intimno govoreći, nije bio za stanovište šerijatskog nasljednog prava... Uvijek je postojao ugovor IZ sa državom. Za vrijeme stare Jugoslavije muslimani su imali Ustav IVZ. Prvi je donesen 1908., pa 1921, pa 1931. I njih je propisivala država. Danas se odnosi reguliraju putem ugovora. Ako ugovor bude zaključivao Izetbegović, u njemu će biti konzervativnih elemenata. Ne kažem skroz, jer je i on evoluirao..."

Šta je ef. Džemaluddin Čaušević najviše cijenio kod ljudi?

"Iskren stav. Ispravnu kičmu. Kao i drugi. Malom, običnom čovjeku, koliko god se sagibao, imponuje onaj ko uspravno stoji. U duši mu imponuje. I poslije mojih nedavnih javnih istupa sam to vidio. Presretnu me i kažu: Kamo sreće da i ja tako mogu govoriti! Što ne možeš? Valja dućan sačuvati. Tako je uvijek kada je zemaljsko blago bliže srcu od Neba."

A **Hazreti Mevlana** je kazivao: "Hej, šta gledate? Jesu li vam oči uvijek na zlatu, borite li se jedan protiv drugog da ga dobijete? Pa, izvolite. Dodite i pljačkajte. Sve je vaše. Ja sam pronašao moje istinsko zlato..."

"Mesnevlja mora da prođe kroz srce da bi se shvatila. Da je kroz razum, bilo bi lahko", govori Halid Čaušević.

Edina KAMENICA

RAMAZAN U MUHADŽERLUKU

Dok razmišljam o Tebi!

Mjesec uranja u moje misli. Ramazan u muhadžerluku. Ipak, zamišljam i razmišljam. O mojoj Bosni, o gradu na Vrbasu i ramazanskim danima. Tišinom dopiru znani mirisi i zvukovi. Razliježe se molitva mujezina u akšam sa obližnjih džamija. Iskre kandilji. Sve najedanput živnu.

Treperim. Tiskam se tako, pred jednom od mnogobrojnih pekara u gradu i čekam u dugom redu. Somuni tek pečeni. Razigrani i veseli Vrbas poskakuje pod Kastelom i svježinom nadopunjuje ugođaj. Kroz omalen pendžer brze ruke pekarske nude somune. Onako vrele, motaju u komade papirne vreće od brašna. Sad kao da inje pada po njima, a mamljivi miris se rasprostire iz njih. Potom, žurim ili trčim, ne znam. Da što prije obradujem ukućane, jer najveća je radost učiniti druge sretnim. Da ih još tople i zakvašene vlastitom parom stavim pred sve njih. Na hastal.

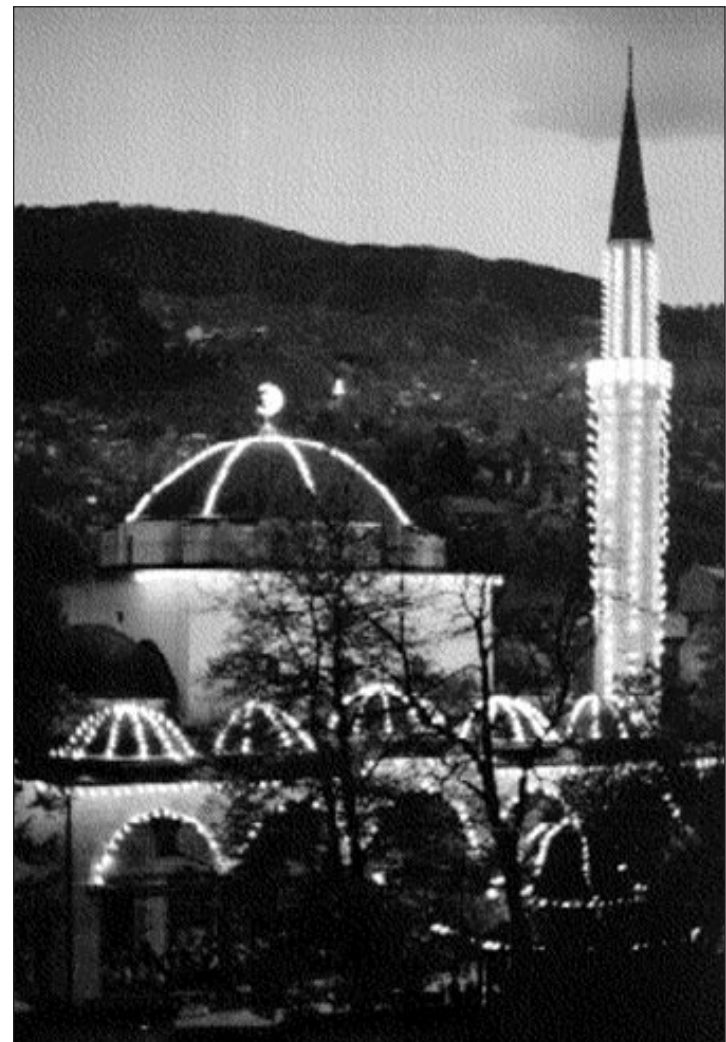
Stigao si!

I počinje iftar. Oko sofre svi na okupu. Babo i kćeri, majke i sinovi, dide i nene, braca i sestre, unuci, prijatelji, komšije. Pred nama: čorba, bamija, lonac, sogančići, bureci, sirnica, mlačenica, limunada, hurmašice, baklava, hurme, lokumi...

Da ti malo pokajmačim?

Može!

Duša se puni, srce igra. Još hošaf, šljivopita, pa kahva. Priča i prelo je pred nama. Djeca trčkaraju tamo-amo, gore-dolje. Uživaju u prvim spoznajama. Sve je bez srkleta i potaman. Na sećiji sjedi nena. Mota škiju. Dim se koluta. Otvaram pendžer. Dopire pjesma, pravi mehlem za

dušu. Mahalom se sevdah razliježe.

I sve tako, slike u nizu, blijesak u noći. Obuzima me tanani treptaj, k'o djevojku pred prvi poljubac. Isprepliće se nostalgijom sreća sjetna i spoznaja trenutka u kome sam. Miris zemlje me ispunjava. Njihov pogled proganja.

Vele, da dolje u gradu na Vrbasu nema više džamija. Možda na zemlji, ali u nama one

su još tu. Jer ima Bosne i dolje i ovdje. I tamo i amo. I u njoj Bošnjaka, i amo u nama. Valja nama ići preko mora. Dugim i krivudavim putevima povratka preko brda i gora. Ići u susret praskozorju. Novom danu. Novom iftaru. Uz saz, dert i sevdah. Da li je stvarnost ono što čujem, vidim ili osjećam? Gdje li ću naredni mjesec ramazana dočekati? Slutim i razmišljam o Tebi.

Miralem PERVIKOVIĆ

RAMAZANSKI SVEČANI KONCERT

Od ilahija do opere

U petak naveče je pred prepunom dvoranom Narodnog pozorišta u Sarajevu održan Ramazanski svečani koncert koji je kao organizator priredio Savjet za kulturu SDA. Raznovrstan program ove koncertne večeri bio je podijeljen u dva dijela. Koncert je započeo poezijom **Muse Čazima Čatića**, te izvođenjem "Dove", školske molitve Prve bošnjačke gimnazije. Nakon toga čule su se ilahije "Siđi najdraži" i "Teku rajski potoci" u kojima su solisti bili hafiz **Burhan Šaban** i **Lejla Jusić**. Nakon toga je Oktet "Preporod" izveo kompoziciju "Ako babo..." **Edina Pandura**. Mladi tenor **Goran Karkin** izveo je aranžman "Emine", a prvi dio je bio zaključen izvedbama Štrausovog "Perzijskog marša" i Vagnesovog marša "Bošnjaci dolaze". Dirigent prvog dijela programa bila je **Samra Bučan**.

Drugi dio programa bio je okrenut evropskoj muzici, a njegov najznačajniji segment je bila premijerna izvedba novog djela **Asima Horozića**, Klavirskog koncerta u e-molu sa solisticom **Sabrinom Zelić**. Zapažen je bio i nastup **Lejle Fitozović** u Betovenovom Klavirskom koncertu, te gitariste **Maroja Brcića** koji je bio solista u Koncertu za gitaru **Đele Jusića** koji je i dirigovao izvedbom. Koncert je bio završen operskim arijama Pučinija, Rosinija i Verdija, kada su kao solisti nastupili **Amila Bakšić**, **Krunoslav Cigoj** i **Denis Isaković**. Dirigent drugog dijela koncerta bio je **Emir Nuhanović**.

Sinoćnja atmosfera u Narodnom pozorištu

(Snimio: D. Torše)

Ta.P.